

Філіпович Ірина Олександрівна,
аспірант 2-го року навчання
Університету ДФС України

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА СУБ'ЄКТАМИ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Податкові відносини є правовим зв'язком між суб'єктами податкового права, який виникає у процесі реалізації їхніх прав та обов'язків щодо обчислення й сплати податків і зборів, обліку платників, подання податкової звітності, здійснення контролю, притягнення до відповідальності за порушення податкового законодавства, а також оскарження рішень і дій (бездіяльності) контролюючих органів та їхніх посадових осіб. При виникненні податкових правовідносин, ураховуючи закріплення податкового обов'язку в Основному Законі держави, саме держава в особі контролюючого органу та платник податків є сторонами цих відносин. Владний характер податкових відносин проявляється в тому, що саме держава встановлює імперативи, а інші суб'єкти їх виконують.

У ПК України [1] відсутня стаття, яка прямо визначає перелік суб'єктів податкових правовідносин, на цьому також наголошує К. Янішевська, однак є окремі статті, які закріплюють поняття та особливості платника податків (ст. 15 ПК України), податкового агента (ст. 18 ПК України), представника платника податків (ст. 19 ПК України), функції та права контролюючих органів (ст. ст. 191, 20 ПК України) тощо [2, с. 39]. Водночас є науковці, які дотримуються позиції, що суб'єктами податкових правовідносин можуть бути лише платники податків і держава [3, с. 96]. Про державу як безпосередній суб'єкт фінансових (а саме податкових) правовідносин, а не через уповноважені органи, іде мова у публікації Н. Чернишової та О. Теличко (про особливості фінансових правовідносин) [4, с. 109]. Інші автори вважають, що держава як суб'єкт права сама безпосередньо у правовідносинах участі не бере, а виступає лише за допомогою своїх органів [5, с. 48].

Визнання індивідуальних та колективних суб'єктів суб'єктом податкового права відбувається завдяки поширенню на них дії нормативно-правових актів у сфері оподаткування. Суб'єктами податкових правовідносин мають бути визнані ті, хто безпосередньо вступає між собою у правовий зв'язок, передбачений податковим законодавством, є його стороною, учасником (індивідуальний та колективний суб'єкт) та має суб'єктивні права та відповідні юридичні обов'язки [6, с. 47]. Індивідуальні та колективні суб'єкти податкових правовідносин – платники податків є численною категорією суб'єктів, у системі

податкових правовідносин саме вони є фактично єдиними, за рахунок яких формуються централізовані грошові фонди держави і без яких неможливе не просто виконання державних функцій, а й існування держави взагалі.

У більшості країн світу існує нерозривний зв'язок між дотриманням податкового законодавства, соціальними нормами та ефективністю податково-правових інституцій. У процесі з'ясування особливостей дотримання вимог податкового законодавства суб'єктами податкових відносин як форми реалізації норм податкового права важливим є розгляд питань правомірності дій (бездіяльності) як платників податків, так і держави (уповноважених органів державної влади та органів місцевого самоврядування). У контексті аналізу поведінки суб'єктів податкових правовідносин більш дієвим виступає контролюючий орган, а більш поступливим є платник податків. Однак ефективне управління та розподіл суспільних благ стимулює формування свідомої схильності до дотримання податкової дисципліни, оскільки платники мають прозоре підтвердження справедливого та цільового використання своїх податкових платежів.

Необхідність та виключність дотримання закону в податковому правозастосуванні – це дотримання норм податкового законодавства; прийняття рішень податковими органами та їхніми посадовими особами в межах наданих їм повноважень; суворе слідування встановленій процедурі; прийняття в результаті правозастосовної діяльності юридичних актів встановленої форми (рішень, постанов тощо). Компетенція є основною характеристикою органів державної влади і органів місцевого самоврядування як суб'єктів податкового права. Закон і розсуд при його застосуванні – дві сторони правового регулювання суспільного життя, що потребують певного поєднання, за якого повинна зберігатися провідна роль закону як основи законності і розсуду. Про довільне адміністрування або адміністративне свавілля із посиланням на Ю. Старілова веде мову І. Желтобрюх та трактує його як публічне управління, яке реалізується з «явною» (недвозначною) зневагою посадовими особами, державними і муніципальними службовцями правовими нормами при здійсненні визначених для них посадових обов'язків [7, с. 59–60]. Довільне адміністрування передбачає набір найнезрозуміліших з правового погляду процедур і вимог, що, як правило, спрямовані на погіршення правового статусу учасників податкових правовідносин. Адміністративне свавілля – діяльність органів публічного управління і посадових осіб, що здійснюється з певним наміром, з метою порушення правових розпоряджень, норм права, законів.

Дослідження змісту податкової правосуб'єктності платника податків дає підстави стверджувати, що комплекс прав платників податків, а це як фізичні

особи, так і суб'єкти господарювання, у податкових правовідносинах опосередковує приватні інтереси. Держава, уособлюючи суспільство та представляючи публічні інтереси, зацікавлена у стабільності та повноті податкових надходжень до бюджетів. Гарантією наповнення бюджетів є те, що кожній зі сторін податкових правовідносин заздалегідь відомо про неминучість оподаткування, про обов'язковість настання передбачених законом наслідків у разі невиконання вимог податкового законодавства.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 15.02.2020).
2. Янішевська К. Д. Правовий статус податкового агента як суб'єкта фінансового права: дис. ... канд. юрид. наук. Суми, 2017. 243 с.
3. Яговкина В. А. Налоговое правоотношение (теоретико-правовой аспект): дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2003. 184 с.
4. Чернишова Н. В., Теличко О. А. Особливості фінансових правовідносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 17. Том 1. С. 108–111.
5. Бандурка О. М., Тищенко М. М. Адміністративний процес. Київ, 2002. 288 с.
6. Кутафин О. Е. Основы государства и права. Москва: Юристъ, 2000. 416 с.
7. Желтобрюх І. Л. Розсуд у податковому правозастосуванні: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2016. 201 с.